

Opinnäytetyö (AMK)

Myyntityön koulutus, tradenomi

2020

Riina Tammi

LAPSEN SAANNIN VAIKUTUS TALOUTEEN

– Rahankäytön ja ostokäyttäytymisen
näkökulmasta

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Myyntityön koulutus, tradenomi

2020 | 34 sivua, 4 liitesivua

Riina Tammi

LAPSEN SAANNIN VAIKUTUS TALOUTEEN

- Rahankäytön ja ostokäyttäytymisen näkökulmasta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten lapsen saanti mahdollisesti vaikuttaa talouteen, rahankäytön ja ostokäyttäytymisen näkökulmasta. Tutkimuksen osana tarkasteltiin henkilökohtaisten arvojen ja niiden mahdollista muutosta lapsen syntymän jälkeen. Tutkimuksen kohderyhmä koostui pienten lasten talouksista, eli perheistä, joissa oli ainoastaan alle 2-vuotiaita lapsia.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena, eli määrällisenä tutkimuksena. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin internet-pohjaista Webropol-kyselyä, joka jaettiin erilaisiin Facebook-ryhmiin, jotka koostuivat lapsiperheiden vanhemmista (Esikoiset 2019, Tammikuiset 2019, Helmikuiset 2019, Turun seudun mammit).

Kyselyyn kertyi vastauksia yhteensä 1051 kappaletta, joista kohderyhmään sopivia oli noin puolet, eli 544 kappaletta. Kysely oli avoinna noin vuorokauden. Kaikki vastaajat olivat naisia ja sijainniltaan ympäri Suomen.

Päätuloksena selvisi, että ostokäyttäytymisen muutoksella ja arvojen muutoksilla olisi yhteys. Lisäksi selvisi myös, että taloudet käyttävät enemmän rahaa nyt, kuin ennen lapsia. Kyselyn vastauksista merkittävä määrä osoitti vanhempien priorisoivan lapsen etuun, turvallisuuteen, terveyteen ja käytännöllisyyteen liittyviin asioihin.

Tutkimusta voidaan pitää luotettavana, sillä tiedonkeruun otanta oli laaja ja kyselyn kysymykset oli tarkkaan harkittuja. Tutkimustuloksien tilasto-osuudessa käytettiin apuna tilastotieteen asiantuntijaa.

ASIASANAT:

Ostokäyttäytyminen, rahankäyttö, lapsiperheen talous, arvot

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sales, Bachelor of business administration

2020 | 34 pages, 4 pages in appendices

Riina Tammi

HOW HAVING A CHILD AFFECTS THE HOUSEHOLD

- The perspective of expenditure and purchasing behavior

The aim of this thesis was to investigate how having a child possibly affects the economy from the perspective of spending money and purchasing behavior. As part of the study, personal values and their possible changes after the birth of a child, were examined. The target group of the study consisted of households with children under 2 years.

The study was carried out as a quantitative study. The data collection method was an Internet-based Webropol survey, which was shared into various Facebook groups consisting of parents of families with children (Firstborn 2019, January 2019, February 2019, Turku region moms).

A total of 1051 responses to the survey was collected, of which 544, were suitable for the target group. The survey was open for about a day. All respondents were women and located all over Finland.

The main result was a link between a change in buying behavior and changes in values. In addition, it also emerged that households with children are spending more money now than before having children. A significant number of the responses to the survey show that parents prioritized child's best interests, safety, health, and practicality.

The study can be considered reliable because the sample size was extensive and the questions in the questionnaire were carefully selected. The statistical part of the study was assisted by an expert in the field of statistics.

KEYWORDS:

Purchasing, expenditure, families with children, values

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 RAHANKÄYTTÖ JA OSTOKÄYTTÄYTYMINEN	7
2.1 Yksilön rahan tarpeen määräytyminen	7
2.2 Tarpeet	9
2.3 Arvot	10
2.4 Motiivit ja motivaatio	11
2.5 Ostokäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät	12
3 ARVOJEN VAIKUTUS	14
3.1 Hyvinvointi	14
3.2 Turvallisuus	14
4 LAPSIPERHEIDEN TALOUS	16
4.1 Lapsiperheiden rahankäyttö	16
4.2 Ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä	17
5 TUTKIMUS	19
5.1 Kvantitatiivinen tutkimus	19
5.2 Webropol-kysely	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	21
7 LOPUKSI	27
LÄHTEET	29

LIITTEET

- Liite 1. Webropol-kyselyn saatesanat
- Liite 2. Webropol-kyselyn kysymykset
- Liite 3. Webropol-kyselyn palaute

KUVIOT

Kuvio 2. Kulutuskäyttäytyminen. Mukailtu. (Mowen 1995, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 8.) 12

TAULUKOT

Taulukko 1. Talouksien viitteellinen minimibudjetti €/kk. Mukailtu. (Lehtinen 2018, 75-76.).	8
Taulukko 2. Maslowin tarvehierarkia. Mukailtu. (Maslow 1943, viitattu lähteessä Koivisto 2017, 13.).	9
Taulukko 3. Lasten viitteelliset kulut €/kk. (Lehtinen 2018, 78.).	17
Taulukko 4. Suomalaisten lapsiperheiden viitteelliset kk-kulut (€). (Lehtinen 2018,75.).	18
Taulukko 5. Pienten lasten vanhempien asuinalueet.	21
Taulukko 6. Kuukausittaiset nettotulot.	22
Taulukko 7. Auton vaihtaneet taloudet.	23
Taulukko 8. Asunnon vaihtaneet taloudet.	24
Taulukko 9. Muuttunut ostopäätös ja tulot.	25
Taulukko 10. Arvojen muutos ja tulot.	25

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen mukaan syntyvyys on laskenut Suomessa jo useamman vuoden ajan. Näin ollen, vuonna 2018 se olikin matalimmalla tasolla, sitten nälkävuosien 1860-luvulla (Tilastokeskus, StatFin.). Osasyynä syntyvyyden laskuun pidetään henkilökohtaista taloudellista epävarmuutta (STTK 2020.). Yhä useammin keskusteluissa nousee myös esiin lasten hankinnan negatiivinen vaikutus taloudelliseen tilanteeseen.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, miten lapsen saanti vaikuttaa perheiden talouteen, rahankäytön ja ostokäyttäytymisen näkökulmasta. Tutkimuksessa mietittiin miten taloudellinen tilanne, sekä tarpeet, arvot ja motiivit vaikuttavat kulutuskäyttäytymiseemme.

Tutkimuskohteena oli lapsiperheet, joissa oli vain alle 2-vuotiaita lapsia. Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten pienten lasten talouksissa ostokäyttäytyminen on mahdollisesti muuttunut lapsen syntymän myötä ja onko mahdollisilla henkilökohtaisilla arvon muutoksilla ollut vaikutusta tähän.

Tutkimuksen osana kerättiin erilaisten lapsiperhetalouksien vastauksia internet-pohjaisella Webropol-kyselyllä, koskien heidän nykyistä ja aiempaa ostokäyttäytymistä. Vastauksia saatiin yhteensä 1051 kappaletta ja niistä noin puolet, koski vain pienten lasten talouksia. Tuloksien pohjalta koottiin luotettava kvantitatiivinen tutkimustulos. Kysely toteutettiin erilaisissa Facebook-yhteisöissä, jotka ovat keskittyneet pienten lasten vanhempiin (Esikoiset 2019, Tammikuiset 2019, Helmikuiset 2019, Turun seudun mamit). Yhteisöt koostuvat erilaisista talouksista ympäri Suomen.

Tutkimus on ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä tutkimuksen aiheesta on paljon kuulopuhetta. Tutkimus on erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen myös oman elämäntilanteeni myötä näin pienen lapsen vanhempana.

2 RAHANKÄYTTÖ JA OSTOKÄYTTÄYTYMINEN

Tarvitsemme rahaa elämän perusasioiden ylläpitoa varten. Rahan sitten vaihdamme kulutushyödykkeisiin, kuten tavaroihin ja palveluihin. Rahankäyttöömme vaikuttavat useampikin tekijä, kuten tarpeemme, arvomme ja yleinen elämäntilanteemme.

2.1 Yksilön rahan tarpeen määräytyminen

Lähtökohtaisesti peruselämiseen tarvitaan ruokaa, vettä, lepoa ja lämpöä. Näiden lisäksi haluamme kuitenkin käyttää hyödykkeitä ja palveluita, luoden elämästämme mahdollisimman mukavan. Teemme päivittäin valintoja, jotka näkyvät kulutuskäytöksessämme.

Rahamme tulisi ainakin kattaa välttämättömät arjen kulut, kuten ruoan, terveydenhuollon, vaatteet ja asumisen. Kulujen muodostumiseen ja yhteismäärään vaikuttavat Anna-Riitta Lehtisen ja Kristiina Aallon kulutustutkimuksen (2018) mukaan, muun muassa talouden koko, asuinpaikkakunta ja yleiset kulutustottumukset.

Yhteiskuntamme pyörii kulutuksen keskellä, sillä meillä on niin paljon vaihtoehtoja eri kulutushyödykkeissä. Palveluiden runsaus saattaa kuitenkin vaurioittaa käsitystämme välttämättömistä ja ei-välttämättömistä asioista. Sekoitamme siis usein tarpeet ja halut keskenään. Yleisesti onkin vaikea määritellä asiat välttämättömiksi ja ei-välttämättömiksi, koska niihin vaikuttavat useampi tekijä. Lehtisen (2018,13) mukaan vaikuttavia tekijöitä ovat yhteiskunnassa kulttuuri, sijainti, tarjotut palvelut ja aika.

Voimme itse yleensä vaikuttaa oman taloutemme kulujen määrään, ainakin osittain. Kulumme voidaan jakaa kiinteisiin- ja muuttuviin kuluihin. Kiinteät kulut koostuvat pakollisista menoeristä, kuten vuokrasta ja sähkölaskusta. Muuttuvat kulut sen sijaan koostuvat vaihtelevista kuluista, kuten ruoasta ja vapaa-ajan menoista. Muuttuvia kuluja meidän on helpompi säädellä tarvittaessa (Helesuo, Pesonen, Tomperi, Porra, 2008, 2.).

Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tarkan euromääräisen summan, joka jokaisella suomalaisella pitäisi vähintään jäädä elämiseen kuukausittain. Vuonna 2020, tämä Kelan maksama perustoimeentuloksi kutsuttava tuki, on esimerkiksi yksin asuvalle henkilölle 502,21e kuukaudessa. Tämän lisäksi voi hakea tukea asumisen kuluihin (Kela 2020.). Tämän kaavan mukaan yksin asuvan arjen menoihin riittäisi siis noin 500 euroa kuukaudessa.

Lehtinen (2018, 75-76.) on laskenut viitteellisen minimibudjetin erilaisten talouksien arkimenojen kustannuksista. Kyseinen budjetti kattaa seuraavat hyödykkeet: ruoka, tietoliikenne, kodinkoneet, kodin lyhytkestoiset tarvikkeet, vaatteet ja kengät, henkilökohtaiset hygieniatuotteet, terveydenhoidon kulut, vapaa-ajan menot, sähkö- ja vakuutusmaksut, ym. Olen koonnut alla olevaan taulukkoon, edellä mainitun minimibudjetin arkimenot, eri talouksien kesken. Taulukossa esiteltujen arkimenojen lisäksi, käytämme merkittävästi rahaa mm. asumiseen ja liikkumiseen.

Talouden koko	Pikkulapsiperhe, 2 lasta	Yh-perhe, 2 teini-ikäistä	Mies, alle 45v	Nainen, alle 45v
Arkimenot	1409€	1336€	583€	579€

Taulukko 1. Talouksien viitteellinen minimibudjetti €/kk. Mukailtu. (Lehtinen 2018, 75-76.).

Tämän budjetin mukaan myös yksittäin asuvilla menisi yli 500 euroa arkimenoihin, joten edellä mainittu perustoimeentulotuki ei riittäisi kattamaan niitä. Tämä osoittaa myös miten erilaiset kulutustottumukset vaikuttavat rahan käytön määrään.

Jokaisella meillä on erilaisia kulutustottumuksia ja laitamme eri määrän rahaa, eri asioihin. Toiselle välttämättömät tarvittavat, eivät aina ole toiselle välttämättömiä. Esimerkiksi toinen voi kokea julkisen liikenteen sopivaksi, kun taas toiselle oma auto on ehdoton valinta. Ruokailutottumukset näkyvät myös arkimenojen kuluissa eri tavoin. Joku arvostaa luomua, kotimaisuutta ja ravintoarvoja, toiselle taas hinta voi olla kaiken perustana.

Näin ollen talouksien välillä kulutustottumukset voivat vaihdella suuresti, vaikka se ei näyttäytyisikään kokonaiskuluissa selkeänä erona. Taulukossa esitetyt arkimenot koostuvat pääosin muuttuvista kuluista, eli kuluista, joihin voimme itse vaikuttaa suurilta osin. Emme voi siis määrittellä tarkkaa summaa, jolla jokainen kokisi saavansa tarpeelliset hyödykkeet ja palvelut, mutta voimme muuttaa oma kuluttajakäyttäytymistämme.

2.2 Tarpeet

Tarpeet ovat yksi tekemiseemme vaikuttavista tekijöistä. Meillä on välttämättömiä tarpeita, jotka täytämme ennen kuin voimme hoitaa muut tarpeemme. Abraham Maslowin (1943) kuuluisa tarvehierarkia laittaa tarpeemme hierarkiseen järjestykseen.

Tämän Maslowin teorian mukaan ensisijaiset tarpeemme koostuvat fysiologisista tarpeista, eli niin sanotuista hengissä selviämisen fyysisistä edellytyksistä. Näihin kuuluvat mm. ravinto ja uni. Seuraavana tulee turvallisuuden tarve, eli yleinen turvallisuuden tunne.

Kolmantena rakennelmassa on yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet, joihin laskeaan sosiaalinen kanssakäyminen. Toiseksi ylimpänä on arvonannon tarpeet, johon kuuluu arvostuksen saaminen.

Ylimpänä pyramidissa on itsensä toteuttamisen tarpeet. Tämä on kaikista haastavin osa tarpeiden toteutumisessa ja se sisältää mm. taitojemme kehittämistä ja itsemme henkisen kehittymisen. Maslowin mukaan etenemme pyradinimin mukaan, alhaalta ylöspäin tarpeidemme toteuttamisessa. (Maslow 1943, viitattu lähteessä Koivisto 2017, 13).

Taulukko 2. Maslowin tarvehierarkia. Mukailtu. (Maslow 1943, viitattu lähteessä Koivisto 2017, 13.).

Maslowin tarveteoria on erittäin tunnettu ja sillä pyritään osoittamaan, miten tarpeemme järjestäytyvät. Pyrimme kiipeämään pyramidia ylöspäin, jotta voisimme toteuttaa itseämme. Matkalla meidän täytyy kuitenkin täyttää ensin neljä muuta tarvetta, päästäksemme huipulle. Elämäntilanteiden, tulojen tai menojen muutokset voivat vaikuttaa pyramidissa etenemisessä. Esimerkiksi, jos suurin osa varoista menee jo fysiologisiin tarpeisiin, voi toisia tarpeita olla vaikea päästä toteuttamaan.

2.3 Arvot

Arvot, eli yleiset uskomukset hyvistä ja kunnioitetuista asioista. Näitä uskomuksia ja asioita on lukematon määrä. Arvoina voidaan pitää esimerkiksi vapautta ja hyvinvointia. Arvomme muovautuvat läpi elämän, jolloin todennäköisesti osa niistä häviää jossakin elämänvaiheessa ja tilalle muodostuu uusia. Pyrimme valitsemaan ja vaalimaan itsellemme tärkeimpiä arvoja. Arvot ovat keskeinen osa minäkuvaamme ja näin johtavat meitä kohti asetettuja päämääriämme. Voimme paremmin, kun toimimme omien elämänarvojemme mukaisesti (Suomen Mielenterveys Ry.).

Arvojen koetaan olevan hyvä väline mitata ihmisten käyttäytymistä, sillä niiden ajatellaan olevan pitkäkestoisia ja vakaita, esimerkiksi asenteisiin verrattuna (Rokeach 1973, viitattu lähteessä Joronen 2009, 2.).

Arvotutkija Shalom Schwartzin arvoteorian (1992) mukaan arvot ovat universaaleja, joten esimerkiksi, kansalaisuudella tai kulttuurisilla eroilla, ei ole vaikutusta niihin. Schwartzin Universaali arvoteoria koostuu kymmestä eri arvotyypistä ja niihin lukeutuvista arvoista. Alla on jaoteltu arvotyypit arvoineen (Schwartz 2012, 4-7).

Arvotyypit ovat Valta (arvovalta, varakkuus, yhteiskunnallinen valta), suoriutuminen (kyvykkyys, menestys, kunnianhimo, vaikutusvalta), hedonismi (elämästä nauttiminen, mielihyvä), virikkeisyys (uteliaisuus, muutoshaluisuus, jännittävä elämä), itseohjautuvuus (vapaus, uteliasuus, riippumattomuus, itsekunnioitus, älykkyys, luovuus), universalismi (tasa-arvo, viisaus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, laajakatseisuus, sisäinen tasapaino), hyvántahtoisuus (ystävyyys, rehellisyys, uskollisuus, avuliaisuus, anteeksianto, vastuullisuus), yhdenmukaisuus (itsekuri, kohteliaisuus, nuhteettomuus, toisten kunnioittaminen, tottelevaisuus), perinteet (perinteiden kunnioitus, nöyryys, rauhallisuus, kohtuullisuus, oman elämänosan hyväksyminen), turvallisuus (terveys, puhtaus, yhteen

kuuluvuuden tunne, kansallinen turvallisuus, yhteiskunnallinen järjestys, perheen turvallisuus).

Arvotyypeistä on rakennettu myös kehämalli, jossa lähekkäin olevat arvotyypit ovat paremmin yhteensopivia ja kauemmaksi sijoitetut taas enemmän ristiriidassa keskenään. Kesämallissa esimerkiksi hyväntahtoisuuden arvostaminen on ristiriidassa vallan arvostamisen kanssa. (Helkama 2015, viitattu lähteessä Toivanen 2017, 16.).

Schwartzin arvoteoriaan hyödyntäen on osoitettu elämäntilanteen vaikuttavan arvomaailmaan. Esimerkiksi iän koetaan olevan yhteydessä positiivisesti turvallisuuden kanssa ja taas negatiivisesti hedonismin kanssa. (Schwartz 1992, viitattu lähteessä Kyyrö 2013, 15.).

2.4 Motiivit ja motivaatio

Toimintaan johtavia tekijöitä kutsutaan asiayhteydestä riippuen motiiveiksi, tarpeiksi, arvoiksi tai vaistoiksi. Motiivit saavat ihmiset käyttäytymään vapaaehtoisesti tietyllä tavalla ja voivat paljastaa yksilön arvomaailman. Motiivit vaikuttavat yksilön käyttäytymisen lisäksi, tunteisiin ja havaintoihin (Reiss 2000, viitattu lähteestä Koivisto 2017,10.). Motiivimme eivät ole usein tiedostettuja tai harkittuja, vaikka ne nähdäänkin tavoitteellisina tekijöinä. (Aunger & Curtis, 2013, viitattu lähteessä Koivisto 2017,9.).

Vaikuttavia motiiveja on yleensä useampi, kuin yksi (Peltonen & Ruohotie 1987, viitattu lähteessä Koivisto 2017,9.). Motiiveina voidaan pitää esimerkiksi arvostuksen saamista, hyötymistä jostakin, tai tarpeesta kuulua johonkin (Baldus, Voohees & Calatone 2015, viitattu lähteessä Koivisto 2017,9.).

Kun useampi motiivi vaikuttaa samanaikaisesti, syntyy motivaatio. Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Näin jaetaan motivaation ärsykkeet ihmisen sisältä kumpuaviin tekijöihin ja ulkoisesti vaikuttaviin tekijöihin.

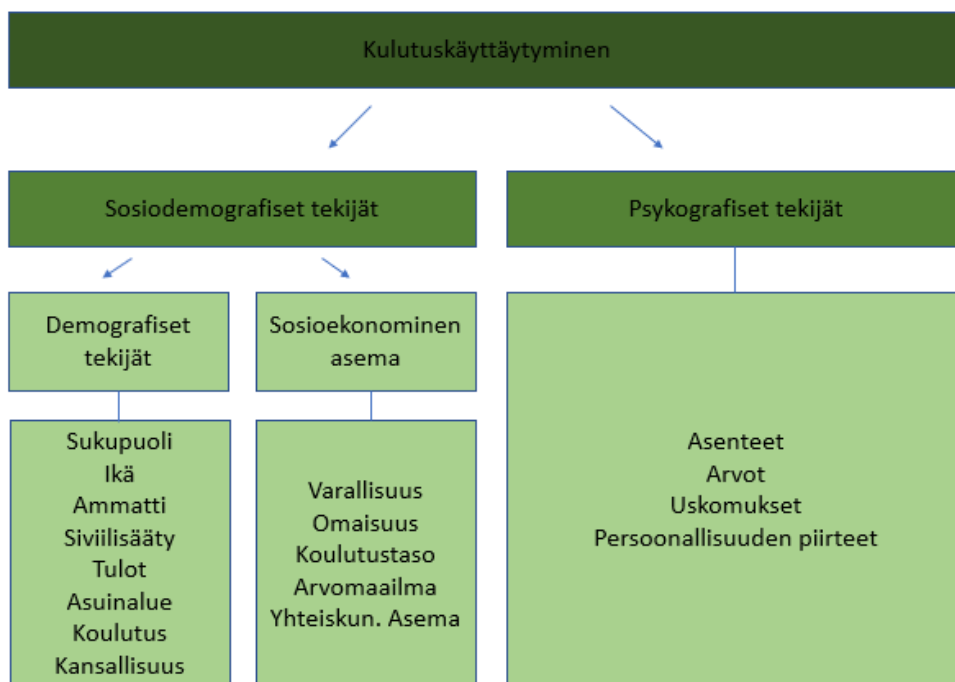
Sisäinen motivaatio esimerkiksi saa aikaan henkilön aktiivisuuden, kykyjen kehittämisen ja uusien asioiden selvittämisen. Keskeisessä roolissa sisäisessä motivaatiossa on palkio, ainoastaan itse tekemisen lopputuloksesta. Ulkoisessa motivaatiossa tärkeinä pidetään palkkiota, suosiota, tekemisen mielekkyyttä ja hyväksyntää. Ulkoista motivaatiota määrittelee suorituksesta tehtävästä saadut mahdolliset palkkiot, tai mitä muut toimijalta haluavat (Ryan & Deci 2000, viitattu lähteessä Koivisto 2017, 11-12.).

2.5 Ostokäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät

Ostokäyttäytymiseemme vaikuttavat useampikin tekijä, emmekä itse edes aina osaa tulkita niitä, sen tarkemmin käyttäytymisemme pohjana.

Kulutuskäyttäytymistä voidaan tarkastella sosiodemografisten tekijöiden kautta. Sosiodemografiset tekijät koostuvat demografisista tekijöistä ja sosioekonomisesta statuksesta.

Demografiset tekijät, eli esimerkiksi sukupuoli, ikä, ammatti, siviilisääty, tulot, asuinalue, koulutus ja kansallisuus. Sosioekonominen asema taas syntyy varallisuudesta, omaisuudesta, koulutustasosta, arvomaailmasta ja kuluttajan yhteiskunnallisesta asemasta. Sosiodemografisten tekijöiden vaikutus kulutuskäyttäytymiseen on todettu olevan riippuvainen tutkitusta kohteesta. Näiden tekijöiden lisäksi kulutuskäyttäytymiseen vaikuttavat psykografiset tekijät. Eli asenteet, arvot, uskomukset ja yksilön persoonallisuuden piirteet (Mowen 1995, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 8.). Tässä vielä esiteltynä kulutuskäyttäytyminen kuvion avulla.

Kuvio 1. Kulutuskäyttäytyminen. Mukailtu. (Mowen 1995, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 8.)

Demografiset tekijät voivat vaikuttaa kulutukseen hyvinkin suoraan. Esimerkiksi eri sukupuoli voi ostaa erilaisia hygieniatuotteita, tulot ohjaavat käytettävän rahan määrää, koulutus voi lisätä esimerkiksi yleisesti tietoisuutta. Lisäksi kansallisuus voi luoda erilaisia perinteitä, joiden mukaan kulutetaan. Sosioekonominen asema vaikuttaa myös samalla tavalla. Psykografiset tekijät ohjaavat myös toimintaamme, mutta ne ovat aineettomia vaikuttajia.

3 ARVOJEN VAIKUTUS

Tässä osiossa perehdymme arvojen vaikutukseen käytöksessämme ja valinnoissamme. Lapsiperheissä hyvinvoinnilla on korostunut merkitys, joten käsittelen tässä hyvinvointia arvona.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) jakaa hyvinvoinnin kolmeen osa-alueeseen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Yhteisön tasolla hyvinvointi rakentuu toimeentulosta, elinoloista, työllisyydestä ja työoloista. Yksilötasolla taas siihen vaikuttavat onnellisuus, itsensä toteuttaminen, sosiaalinen pääoma ja sosiaaliset suhteet (THL 2020.).

3.1 Hyvinvointi

Laavaisen (2010, 25) mukaan Miller (1998) tarkoittaa materiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin tavoittelun näkyvän myös äitien kulutuksessa, sillä he voivat luopua aikaisemmista periaatteistaan lapsensa hyväksi ja ostaa lapsen itse haluamia tavaroita. Tässä yhteydessä näkyikin miten arvomaailma ja asenteet voivat muuttua lapsen saannin jälkeen.

Laavaisen (2010, 24-25) mukaan Thompsonin (1996) tutkimus osoitti amerikkalaisäitien kokevan olevan perheensä koossa pitävä voimavara. Tutkimuksen mukaan äidit eivät kokeneet kuluttamista pelkästään hyödyllisenä, vaan myös perheestä huolehtimisena. Äidit hakivat tuotteista ja palveluista helpotusta omaan arkeensa asioissa, joissa sosiaalinen verkosto ei pystynyt auttamaan.

3.2 Turvallisuus

Turvallisuus on yksi hyvinvointiin kuuluvista arvoista ja se nouseekin yhä useammin keskusteluissa esiin. Varsinkin lapsiperheet kokevat turvallisuuden tärkeäksi kriteeriksi tavaroita ja palveluita ostaessa. Tulevien vanhempien kulutusta tutkivassa tutkimuksessa (Laavanen 2018) selvisikin, esimerkiksi vaunujen ja turvakaukalon tärkeimmäksi valintakriteeriksi turvallisuus ja tuotteiden toimivuus.

Ei ole sattumaa, että Facebookin turvaistuin-ryhmässä on reilu 19 tuhatta jäsentä. Kyseisessä ryhmässä keskustellaan markkinoiden turvaistumista ja jaetaan tietoa. Autoliitto julkaisee myös tasaisin välein turvaistuin-testejä, joista selviää turvaistuimien ominaisuudet ja yleinen turvallisuusluokitus (Autoliitto 2019.).

4 LAPSIPERHEIDEN TALOUS

Tässä osiossa tarkastelemme mihin ja miten lapsiperheet käyttävät rahansa. Tilastokeskuksen mukaan lapsiperhe määritelmänä toteutuu, kun taloudessa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Suomalaisen lapsen on laskettu maksavan yli satatuhatta euroa vanhemmilleen, ennen 18-vuoden ikää (Tilastokeskus & Stakes 2008, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 5.). On siis selvä, että lapsen mukana tulee uusia kuluja. Lapsen tavarat tulee myös päivittää kehityksen ja kasvun mukaisiksi, joten lapsesta muodostuu kuluja moneksi vuodeksi.

4.1 Lapsiperheiden rahankäyttö

Perheen perustamisen tuoma elämänmuutos voi muuttaa kulutuskäyttäytymistämme, sillä eri elämäntilanteemme vaativat aina omanlaista kuluttamista (Pajunen 2007, viitattu lähteessä Laavainen 2010,5.).

Lapsiperheiden taloudelliset tilanteet voivat olla hyvin erilaisia. Toisissa perheissä vanhemmat voivat opiskella tai olla työttömiä. Osassa perheissä taloudesta vastaa vain yksi vanhempi. Tulotasolla on suuri merkitys kuluttamisessa. Laavaisen (2010,11) mukaan taloudelle rankinta aikaa on juuri perhettä perustaessa ja lapsen syntymän aikoihin.

Lapsen saapumiseen varustaudutaan yleensä hyvissä ajoin ennen tämän syntymää. Tullevat vanhemmat hankkivatkin lapselle valmiiksi esimerkiksi vaatteita, rattaat ja vakuutukset. Lapsen syntymä voi luoda muitakin kulutustarpeita, kuin vain lapsen perustarvikkeet. Vaihdetaan mahdollisesti auto, asunto ja huonekalut uuteen elämäntilanteeseen sopivammaksi.

Lapsiperheiden kolme vaikuttavinta tekijää kulutuksessa ovat perheen tulotaso, lasten määrä ja lasten ikä. Lapsiperheissä suurin osa kulutuksesta koostuu arjen välttämättömistä kuluista. Nämä välttämättömät kulut tarkoittavat ruoka-, vaate- ja asumiskuluja. Edellä mainittujen lisäksi lapsiperheen rahat kuluvat suurimmaksi osaksi matkailuun, liikenteeseen ja vapaa-ajan menoihin (Lammi-Taskula, Karvonen 2014, 107).

Pienten lasten kanssa kulutus pyörii suurimmaksi osaksi arjen perusasioiden ympärillä. Pienten lasten kanssa yleistä on myös viettää enemmän aikaa kotona, eikä käydä ravintoloissa tai matkustella, joten kulut eivät välttämättä nouse vielä kovin korkealle,

verrattunna lapsettomaan elämään. Lapsen kasvaessa aktiivisuus lisääntyy ja tarvitaan enemmän hankintoja, kuten harrastusvälineet. (Sauli & Pajunen 2007, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 30-31.).

Alla olevassa talukukossa (taulukko 3) on tuotu esille, miten lapsen kuukausittaiset kulut lisääntyvät lapsen kasvaessa.

Menoryhmä/ ikä ja sukupuoli	2 - 6 vuotta	7 - 12 v. tytöt	7 - 12 v. pojat	13 - 17 v. tytöt	13 - 17 v. pojat
Ruoka	106	183	209	221	257
Vaatteet, kengät ja laukut yms.	62	69	68	65	70
Tietoliikenne	0	71	71	80	80
Liikkuminen	10	36	36	36	36
Hygienia yms.	10	10	10	22	17
Terveys	7	8	8	8	8
Harrastukset, vapaa-aika	14	54	54	54	54
Henkilökohtaiset huonekalut, ym. kodin irtain	8	9	9	9	9
Yhteensä, €/kk	217	440	465	494	530

Taulukko 3. Lasten viitteelliset kulut €/kk. (Lehtinen 2018, 78.).

4.2 Ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä

Perheiden sisäinen päätösvalta jakautuu hankintojen mukaan. Miesten on todettu vastaavaan usein tekniikasta ja muista arvokkaista ostoksista. Naiset sen sijaan vastaavat enemmän arkeen liittyvistä hankinnoista. (Raijas 2008, viitattu lähteessä Laavainen, 2010, 73.). Perheen sisäisen päätösvaltan on todettu olevan yhteydessä myös tuloihin. Karkeasti sanottuna: suurempituloisella on enemmän päätösvaltaa (Vogler 1998, viitattu lähteessä Laavainen 2010,9.).

Suurituloisemmat lapsiperheet kuluttavat kaksinkertaisesti pienituloisiin verrattuna (Pajunen 2007, viitattu lähteessä Laavainen 2010,11.). Pienituloiset perheet voivat kuitenkin kuluttaa lapsiinsa suhteellisesti enemmän (Raijas & Wilska 2008, viitattu lähteessä Laavainen 2010,11.). Pienituloisten perheiden tulee kuitenkin tehdä enemmän työtä ja

hintavertailua tuotteiden vuoksi, eikä he voi tehdä samalla tavalla heräteostoksia, kuin hyvätuloiset perheet (Pugh 2004, viitattu lähteessä Laavainen 2010, 18.).

Pienituloisten on todettu myös valitsevan ruokaa taloudellisen tilanteen perusteella ja suosivan esimerkiksi isoja pakkauskokoja, kaupan omia merkkejä ja ei-korkealaatuisia tuotteita. (Kaufman ym. 1997, viitattu lähteessä Lehtinen 2018, 26.). Tuloluokalle ominaista on myös tinkiä arjen kuluista, kuten ruoasta, jotta voidaan säilyttää jotain suurempaa, kuten auto tai asuminen ennallaan (Kajantie 2018, viitattu lähteessä Lehtinen 2018,63.).

Alla olevassa taulukossa (taulukko 4) on esiteltyä erilaisten suomalaisten lapsiperheiden viitteelliset kuukausittaiset arkimenot (€/kk).

Esimerkkitaloudet Hyödykoryhmät, €/kk	YH-perhe, yksi leikki-ikäinen	YH-perhe, kaksi teini-ikäistä	Pikkulapsiperhe, kaksi lasta	Lapsiperhe, kaksi lasta	Teini-perhe, kaksi lasta	Teini-perhe, kolme lasta
Ruoka	341	619	710	766	942	1115
Tietoliikenne ja viihde- elektroniikka	65	104	95	110	142	157
Kodinkoneet, huonekalut ja muut kestohyödykkeet	47	61	65	67	68	76
Kodin lyhytkestoiset tarvikkeet	11	15	17	18	19	21
Vaatteet, kengät, laukut yms.	121	196	237	238	241	307
Henkilökohtainen hygienia	42	68	73	73	97	106
Terveystieteiden tarvikkeet, lääkkeet, lääkärikäynnit	35	43	62	62	70	74
Vapaa-aika ja harrastukset	58	176	95	130	166	220
Sähkö ja vakuutukset	46	55	55	108	108	116
Yhteensä, ilman ruokaa, liikkumista ja vuokraa	426	717	699	806	910	1078
Yhteensä, ilman liikkumista ja vuokraa	767	1336	1409	1572	1852	2193

Taulukko 4. Suomalaisten lapsiperheiden viitteelliset kk-kulut (€). (Lehtinen 2018,75.).

5 TUTKIMUS

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, miten rahankäyttö ja ostokäyttäytyminen mahdollisesti muuttuvat lapsen saannin myötä ja mitkä tekijät vaikuttavat siihen. Tutkimusosio toteutettiin luomalla verkkopohjainen webropol-kysely pienten lasten vanhemmille. Kysely julkaistiin Facebook-yhteisöissä, joiden jäsenet olivat pääsääntöisesti pienten lasten vanhempia ympäri Suomen.

5.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Tähän opinnäytetyön tutkimukseen sopi mielestäni parhaiten kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimus, sillä tutkimus toteutettiin internet-kyselynä ja tavoittelin numeerisesti suurta vastaajakuntaa. Kvantitatiivinen tutkimus nimittäin vaatii riittävän suuren ja edustavan otannan. Aineiston keräämisessä, eli kyselyssä on ominaista käyttää lomakkeita, valmiine vastausvaihtoehtoineen. Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on myös selvittää asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkimuskohteessa tapahtuvia muutoksia. Tutkimuksen avulla pitäisi selvittää nykytilanne, vaikka asioiden mahdollinen syy ei aina selviäisi (Heikkilä 2014, 6-8.).

Tutkimuksen luotettavuus varmistettiin hyvällä suunnitelmalla, huolellisella työskentelyllä ja tarkkaan mietityillä kysymyksillä. Heikkilän (2014, 14.) mukaan luotettavan tutkimuksen syntymistä edesauttavat tarkkaan mietityt tutkimuksen osat.

Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi internet-kyselyn, sillä sen avulla saadaan nopeasti vastauksia ja vältetään suoraa ihmiskontaktia. Ihmiskontaktien välttäminen oli ajankohdainen tutkimuksen aikana vallitsevan koronaviruksen takia. Pyrin pitämään kyselylomakkeen pituuden myös sopivana, etteivät vastaajat väsyisi kyselyn loppupuolella ja näin keräisin mahdollisimman tarkat vastaukset.

Internet-kysely antoi myös vastaajille mahdollisuuden vastata arkaluontoisiinkin kysymyksiin, kuten taloudelliseen tilanteeseen omassa rauhassa. Minimoin avoimien kysymyksiä käytön, sillä etänä toteutetyn kyselyn vastauksien tarkkuus ja väärinymmärryksen riski voisi kasvaa. (Heikkilä 2014, 17-18.).

Tutkimukseni voidaan katsoa olevan myös tapaustutkimus, sillä minulla, itselläni oli aikaisempi käsitys jo tutkittavasta aiheesta. Tapaustutkimuksessa esitieto voi ohjata tutkijaa syvempään ymmärrykseen ja näin kävikin itselleni, oman opinnäytetyöni kohdalla.

5.2 Webropol-kysely

Tutkimuksen osana toteutettu webropol-kysely julkaistiin 4.5.2020 neljään eri Facebook-ryhmään; Esikoiset 2019 (1679 jäsentä 5.4.2020), Tammikuiset 2019 (1517 jäsentä 5.4.2020), Helmikuiset 2019 (1227 jäsentä 5.4.2020) ja Turun seudun mamit (9793 jäsentä 5.4.2020). Kysely julkaistiin illalla, jolloin ajateltiin lasten menneen jo nukkumaan ja vanhemmilla olisi näin aikaa täyttää kysely. Kysely oli avoin noin 24h ja vastauksia kertyi tuona aikana yhteensä 1051.

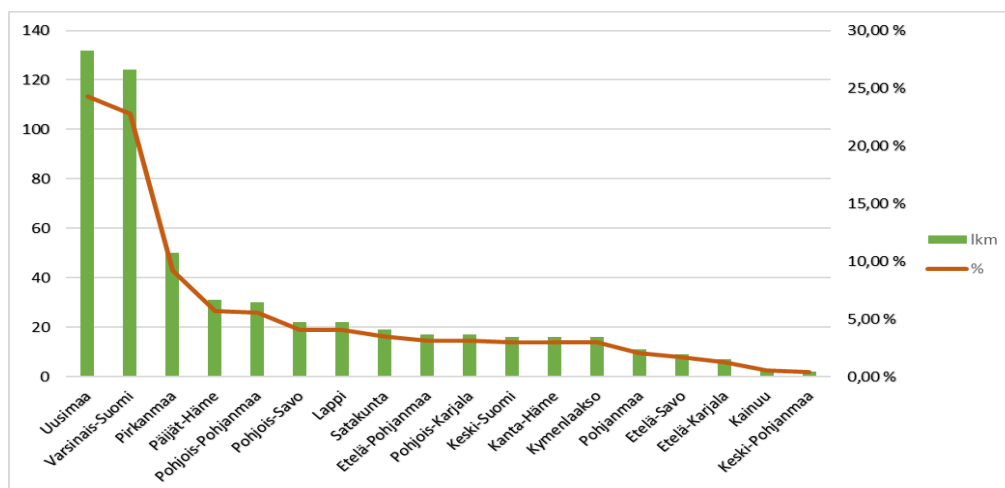
Otantaan valitut Facebook-ryhmät pyörivät vanhemmuuteen ja lapsiin liittyvien asioiden ympärillä. Ryhmän jäsenet koostuvat pääsääntöisesti naisista, joten kyselyn kaikki vastaajat olivat naisia. Ryhmien sisällä kuitenkin kaikki ovat erilaisia yksilöitä ja näin ollen muodostavat erilaisia lapsiperheitä. Otanta on kattava, sillä vastauksia tuli laajasti ympäri Suomen. Tässä tutkimuksessa keskitymme erityisesti pienten lasten perheisiin, eli perheisiin, joissa lapset ovat alle 2-vuotiaita.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, miten lapsen saanti vaikuttaa ostokäyttäytymiseen ja rahankäyttöön. Kaikkein tarkimmat tulokset saadaan pienten lasten vanhemmilta, joilla mahdollisen muutos olisi vielä ns. tuoreessa muistissa. Tämän vuoksi pienet lapset- ryhmänä tarkoittaa tässä opinnäytetyössä alle 2-vuotiaita lapsia.

Tutkimuksesta noin puolet, eli 544 vastausta oli vanhemmilta, joilla on taloudessaan ainoastaan alle 2-vuotiaita lapsia. Alla on esitelty vielä miten nämä pienten lasten talouksien vastaukset jakaantuivat sijainniltaan Suomen laajuisesti.

Vastauksia saatiin kaikista maakunnista (pois lukien Ahvenanmaa). Väkimääriltään suurimmat alueet näkyivät myös vastaajamäärissä.

Taulukko 5. Pienten lasten vanhempien asuinalueet.

Vastaajista 32 % oli työssäkäyviä ja 8 % työttömiä. Perhevapailla oli merkittävän moni, eli 62 % vastaajista. Opiskelijoita oli 10 % ja muu tilanne oli 4 %:lla vastaajista. Osa vastaajista on valinnut usemman vaihtoehdon, kuten olla opiskelija ja perhevapailla samanaikaisesti.

Vastaajien talouksien nettomääräiset kuukausitulot vaihtelivat suuresti. Alla esitellyssä taulukossa on esiteltynä tulojen määrät. Suurimmalla osalla talouden tulotilanne oli siis ihan hyvä, ainakin tulovirran mukaan.

Kuukausittaiset nettotulot (€)	Prosentti
Alle 1000 €	2,65 %
Alle 2000 €	11,92 %
Alle 3000 €	38,81 %
Yli 3000 €	44,24 %
En osaa sanoa	2,38 %

Taulukko 6. Kuukausittaiset nettotulot.

Kyselyssä selvitettiin myös, mitkä tekijät vaikuttavat eniten ostopäätöksiin. Vastajaa sai valita maksisimissaan kolme valintaa vaihtoehdoista (tarve, ekologisuus, hinta, laatu, helppous, en osaa sanoa). Lähes jokainen (97 %) oli vastannut tarpeen tärkeimpiin tekijöihin. Hintaa pidettiin myös tärkeänä ja sen valitsikin 82 % vastaajista. 65 % valitsi myös laadun tärkeimpiin valintakriteereihin. Helppous sen sijaan sai 25 % kannatusta. Viidentenä tuli ekologisuus 12 % kannatuksella. Ainoastaan yksi vastasi ettei osaa sanoa mitkä tekijät vaikuttavat eniten hänen ostopäätöksiin.

Lapset kasvavat ja kehittyvät nopeasti ja nimenomaan tarvitsevat lähes jatkuvasti uusia tavaroita. Pienten lasten talouksissa ei vielä olekaan jäänyt lastentarvikkeita vanhemmilta sisaruksilta varastoon, joten kaikki tulee hankkia alusta alkaen. Tämä voi olla yksi syy, miksi tarve nousi merkittävästi vastauksissa esiin. Lapsiperheen muuttuvat tulot voivat aiheuttaa myös tulojen tippumista, jolloin hintojen tarkistelu on entistä merkityksellisempää.

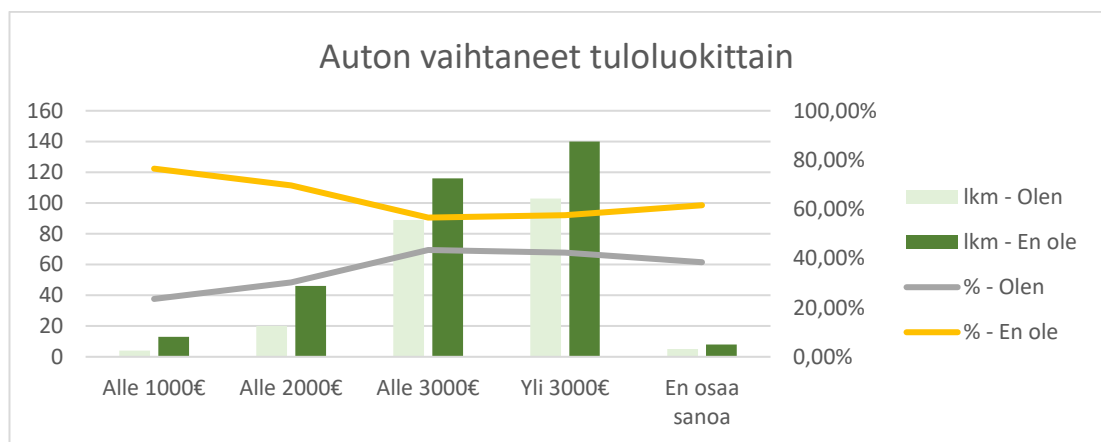
Suurin osa oli valinnut myös laadun merkittäväksi tekijäksi ostopäätöstä tehdessään. Tämä voidaan yhdistetää lastentarvikkeiden- ja vaatteiden käyttömukavuuteen ja kestävyteen. Laatuhaikuisuudella voidaan tavoitella myös esimerkiksi turvallisuutta, mikä korostuukin lastentarvikkeiden hankinnassa. Helppoutta voidaan myös tavoitella lapsiperheissä usein, sillä aika ja voimat saattavat olla koetuksella. Ekologisuus sai 12 % valinnoista ja jäi ulos kärkisijoilta. Tämä kuitenkin osoittaa myös kuluttajien kiinnostuksen ekologisiin arvoihin.

Tutkimuksen yhtenä osiona kysyttiin, onko vastaaja itse huomannut lapsen saannin vaikuttaneen hänen ostopäätöksiin. 82 % vastaajista ilmoitti ostopäätösten muuttuneen lapsen myötä. Tuskin on sattumaa että myös 75 % vastasi omien arvojensa muuttuneen. Kaikkia muutoksia kun emme itse tiedosta tai edes huomaa.

65 % vastasi rahaa menevän nyt enemmän, kuin ennen lapsia. Toisaalta 15 % vastasi ettei osaa sanoa meneekö rahaa enemmän vai ei. Pienituloiset tai ne, joilla tulot ovat tippuneet reilusti lapsen syntymän myötä, voivatkin olla tarkempia laskemaan nykyistä rahankäyttöä.

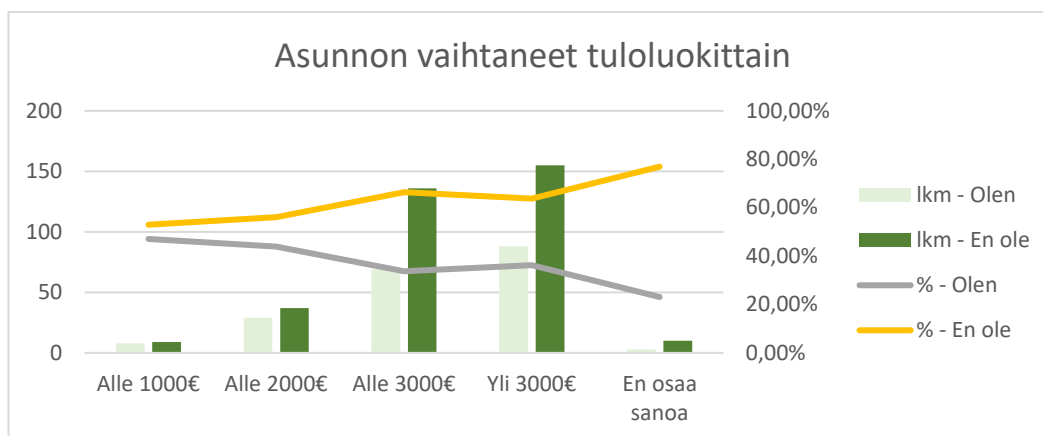
Tutkimuksessa kysyttiin myös, onko henkilö tehnyt jotain taloudellisesti merkittävää lapsen syntymän vuoksi, kuten vaihtanut auton tai asunnon. 41% oli vaihtanut auton, 36 % vaihtanut asunnon, 10% oli tehnyt jotain muuta taloudellisesti merkittävää ja 36 % kertoi ettei ole tehnyt mitään suuria muutoksia.

Tutkimuksessa selvisi, että auton vaihtaminen olisi yhteydessä isompien tulojen kanssa. Alla olevasta taulukosta näkeekin miten auton vaihtaneiden, eli ”olen” vastauksien käyrä lähtee nousuun suurempia tuloja kohti.

Taulukko 7. Auton vaihtaneet taloudet.

Asunnon vaihtamisen kanssa oli taas päinvastainen tilanne. Asunnon vaihtaminen oli yleisempää pienituloisten keskuudessa.

Taulukko 8. Asunnon vaihtaneet taloudet.

Vastaaja sai itse kertoa halutessaan, mitä muuta taloudellisesti merkittävää hän oli tehnyt, lapsen syntymän vuoksi. Merkittävämpänä muutoksena oli ehdottomasti säästäminen. Moni kertoi aloittaneensa lapselle säästämisen ja/tai lisänneet omaa säästämistään. Vanhemmat olivat avanneet lapselle rahastoja ja aloittaneet säästämään esim. lapsilisiä. Turvallisuutta arvostava voi haluta säästää, sillä säästetyt varat tuovat taloudellista turvaa.

Tutkimuksen tavoite oli selvittää, miten lapsen saanti mahdollisesti vaikuttaa rahankäyttöön ja ostokäyttäytymiseen. Arvot nousivat selkeästi esiin, kun tutkittiin, mikä vaikuttaa siihen, onko lapsen saanti vaikuttanut ostopäätöksiin. 82 %, eli 447 vastaajista koki lapsen saannin vaikuttaneen ostopäätöksiin. Näistä vielä 82 %, eli 365 vastaajaa koki myös arvojensa muuttuneen lapsen myötä. 18 % vastaajista, eli 97 henkilöä eivät kokeneet ostopäätöksiensä muuttuneen lapsen myötä ja näistä 43 %, eli 42 henkilöä kokivat arvojensa muuttuneen.

Arvojen muutoksen ja ostopäätösten välistä yhteyttä testattiin Fisherin testillä. Tulokseksi saatiin tilastollisesti merkitsevä p-arvo <0.0001 (tilastollisen merkitsevyyden rajana pidetään tässä yhteydessä $p < 0.05$). Eli voidaan todeta arvojen muutoksen olevan yhteydessä ostopäätöksen muutoksen kanssa.

Käytettävissä olevilla tuloilla, tai lapsista koituneiden menojen nousulla ei ollut yhteyttä ostopäätösten muutoksiin. Vastaajilla, joilla ostokäyttäytyminen oli muuttunut, 63 % vastasi myös taloudessa menevän enemmän rahaa nyt kuin ennen. 73 % vastaajista, jotka eivät kokeneet ostopäätöksiensä muuttuneen, vastasi taloudessa menevän enemmän

rahaa nyt. Fisherin testikään ei antanut tässä yhteydesä tilastollisesti merkitsevää tulosta (p-arvo 0.1522).

Tuloilla ei koettu olevan yhteyttä ostopäätöksen muutokseen, tässä tutkimuksessa. Alla vielä ristiintaulukko ostopäätöksen muutoksista (M. Ostopäätös) ja tuloluokista. Tämän vahvistaa Fisherin testi, p-arvolla 0.3155.

M. Ostopäätös	Alle 1000€	Alle 2000€	Alle 3000€	Yli 3000€	En osaa sanoa
Kyllä	76,47 %	80,30 %	80,00 %	83,95 %	100,00 %
Ei	23,53 %	19,70 %	20,00 %	16,05 %	0,00 %

Taulukko 9. Muuttunut ostopäätös ja tulot.

Talouden tuloilla ei todettu myöskään yhteyttä arvojen muutokseen. Arvojen muutoksen ristiintaulukossa talouden tulojen kanssa ei näy merkittäviä eroja. Tämä vahvistuu myös Fisherin testillä (p-arvo 0.5374).

Arvojen muutos	Alle 1000€	Alle 2000€	Alle 3000€	Yli 3000€	En osaa sanoa
Kyllä	70,59 %	80,30 %	76,10 %	73,25 %	61,54 %
Ei	29,41 %	19,70 %	23,90 %	26,75 %	38,46 %

Taulukko 10. Arvojen muutos ja tulot.

Tutkimuksen mukaan iällä, asuinpaikalla, työtilanteella tai talouden aikuisten lukumäärällä ei ollut vaikutusta ostopäätöksen tekoon. Tulos saatiin vastaavilla tutkimuksilla, kuin ylläolevat ristiintaulukot. Lisäksi kyselystä selvisi, että 65 % vastaajista, joiden taloudessa on vähintään kaksi aikuista, osallistuvat molemmat päätöksentekoon, yhdessä ja erikseen.

Tutkimuksessa kysyttiin, mitkä kuluerät ovat suurimmat asumisen lisäksi. Vastaajat saivat valita maksimissaan kaksi vaihtoehtoa (ruoka, harrastukset ja vapaa-aika, liikenne, vaatetus, hygienia, huonekalut, kodinkoneet, tietoliikenne ja elektroniikka, terveydenhoito, sähkö ja vakuutukset). 95 % valitsi ruoan tärkeimpiin kuluihin. Merkittäviä kulueriä olivat myös sähkö ja vakuutukset (53%), sekä liikenne (23%).

Tuloksien mukaan, suurimmalla osalla talouksista (52 %) meni elämisen peruskuluihin, kuten ruokaan noin 300-600 euroa kuukaudessa. Vuonna 2018 päivitetyn kohtuullisen minimin viitebudjetti- tutkimuksen (Lehtinen 2018, 30.) mukaan, yksin asuvilla, alle 45-

vuotiailla naisilla menisi keskimäärin 261 euroa kuukaudessa ruokaan. Pariskunnalla taas menisi ruokaan 554 euroa yhteensä kuukaudessa. Tämä tutkimus ja edellä mainittu viitebudjetti-tutkimus antavat saman yhtenäviä vastauksia.

Avoimena kysymyksenä kysyttiin ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä. Tuloksista nousi merkittävästi esiin lapsen ensisijaisuus, turvallisuus, suunnitelmallisuus, helppous, laatu, terveellisyys ja ekologisuus. Moni kertoi myös heräteostoksiensa vähentyneen. Muutamilla heräteostokset olivat taas kasvaneet, mutta ne koskivat nyt vain lapselle hankittuja tavaroita.

Toinen avoin kysymys koski arvojen muuttumista. Vastaajat kirjoittivat arvostavansa nyt ekologisuutta, kotimaisuutta, omaa aikaa, turvallisuutta, laatua, hyvinvointia ja terveyttä enemmän. Vastauksista nousi myös merkittävästi esiin lapsen edun laittaminen etusijalle ja omien asioiden tulevan vasta sen jälkeen.

7 LOPUKSI

Tämän opinnäytetyön tärkeimpänä osana oli tutkimuksen tekeminen ja sen myötä itse tulokset. Opinnäytetyöni oli siis pitkälti riippuvainen tutkimuksen onnistumisesta. Tavoitteenani oli rakentaa selkeä kokonaisuus opinnäytetyöstä ja sen osana laatia luotettava tutkimus.

Tutkimus onnistui tavoitteiden mukaisesti. Webropol-kysely keräsi yhteensä 1051 vastausta, joista noin puolet sopi kohderyhmääni. Vastauksien määrä ylitti reilusti tavoitteeni. Vastaukset itsessään olivat myös laadukkaita, mikä helpotti tutkimustulosten käsittelemistä, sekä minimoi virhearviointit. Tutkimuksen laadukkuutta tuki myös tilastotieteen asiantuntijan käyttäminen tutkimustulosten tilasto-osuudessa. Näin saatiin vielä lisää tarkkuutta tutkimustuloksien käsittelyyn.

Kappaleessa kuusi kerroin tutkimustuloksista. Näiden lisäksi, avaan tässä vielä kaksi itse olettamaani johtopäätöstä. Nämä olettamat eivät ole virallisia tutkimustuloksia, vaan omia päätelmiäni kyselyn vastauksien pohjalta.

Tuloksista käy ilmi, että pienituloiset vaihtoivat lapsen syntymän myötä asuntoa useammin, kuin suurempituloiset. Voidaan siis päätellä, että pienituloisemmat asuivat pienemmissä asunnoissa ja vaihtoivat lapsen syntymän vuoksi suurempaan, tai halusivat muuttaa paremmalla alueella. Suurempituloisten taas voidaan ajatella asuneen jo esimerkiksi reilumman kokoisessa asunnossa, hyvällä alueella, jonne myös syntyvän lapsen olisi hyvä asettua.

Toiseksi tutkimuksessa selvisi myös, että auton vaihtaminen olisi yhteydessä suurempituloisiin. Tästä voidaan esimerkiksi päätellä, että suurempituloisilla on mahdollisuus vaihtaa isompaan autoon tarvittaessa, tai ylipäättään pitää autoa verrattuna pienituloisiin.

Tutkimuksessa selvitin myös arvojen vaikutusta ostokäyttäytymiseen. Merkittävä osa vastauksista kertoi lasten edun menevän nyt kaiken edelle. Arvokysymyksenä tästä voidaan päätellä itsekkyyden väheneminen ja toisten huomioimisen lisääntyneen.

Opinnäytetyön tutkimusosio onnistui siis tavoitteideni mukaisesti. Haasteita koin teoriaosuuden kanssa. Näin koronaviruksen vallitessa, oli myös kirjastot kiinni, joten teorian rakentamisessa pystyin käyttämään ainoastaan verkkolähteitä. Tämän vuoksi jouduin niin sanotusti tyytymään joissakin kohdin toissijaisiin lähteisiin.

Opinnäytetyöni aikatauluksi olin asettanut kevään 2020. Suurimmaksi osaksi työtä tehtiin kuitenkin noin kahden kuukauden ajan, loppukeväältä. Näin jälkeen päin ajateltuna, olisi pitänyt tehdä työtä reippaammin alkuvuodesta ja paneutua kunnolla teoriaosuuden rakentamiseen jo silloin. Näin olisin saanut kerättyä myös painettua aineistoa, esimerkiksi kirjoja, vielä kun kirjastot olivat auki. Ylipäätään teoriaosuuden rakentamiseen olisin voinut käyttää enemmän aikaa. Tutkimusosion kyselyyn olisin lisännyt kysymyksen, että kuinka paljon rahaa menee nyt enemmän, kuin ennen lapsia.

Nyt tutkimukseni käsitteli pienten lasten vanhempien kulutustottumuksia ja niiden mahdollisia muutoksia lapsen saannin jälkeen. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, muuttuuko lasten vanhempien kulutuskäyttäytyminen lasten kasvun myötä, eli esimerkiksi seurata 2-18-vuotiaiden lasten vanhempien mahdollisia muutoksia rahankäytön ja ostokäyttäytymisen saralla. Tämä voisi omasta mielestäni sopia jatkotutkimusaiheeksi opinnäytetyöni aiheelle.

Lopputulemana olen kuitenkin tyytyväinen opinnäytetyöhöni ja siihen että se valmistui kevään 2020 aikana, samalla kun päätyöni oli olla kotiäiti.

LÄHTEET

Autoliitto (2019.) Turvaistuintesti osa 2, syksy 2019 – tulostaulukko. Haettu 30.4.2020 osoitteesta https://www.autoliitto.fi/sites/default/files/1028_turvaistuintesti_tulostaulukko.pdf

Helesuo, S. Pesonen, J. Tomperi, P. (2008). Tarkkaa taloutta. *Kuluttajavirasto*. Haettu 30.4.2020 osoitteesta <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/talousooppaat/tarkkaa-taloutta.pdf>

Heikkilä, T. (2014). Kvantitatiivinen tutkimus. *Edita Publishing Oy*. Haettu 30.4.2020 osoitteesta <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Joronen, S. (2009). Arvot vastuullisuuden merkityksellistäjinä arjen kulutustavoissa. *Kulutustutkimuksen seura ry*. Haettu 8.4.2020 osoitteesta <http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2009/11/5-JoronenKTS2009.pdf>

Kansaneläkelaitos (2020.) Toimeentulotuki, perusosan määrä. Haettu 10.4.2020 osoitteesta <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara>

Koivisto, M. (2017). Osallistujien motivaation muodostuminen ja hyödyntäminen online-yhteisöissä. Jyväskylän yliopisto. Kieli- ja viestintätieteiden laitos. Pro gradu.

Kyyrö, R. (2013). Ensimmäisen vuoden liikuntapedagogiikan pääaineopiskelijoiden elämänarvot ja liikunnannopetuksen arvosuuntautuminen Shalom Schwartzin arvoteorian kautta tarkasteltuna. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro gradu.

Laavainen, H. (2010). Kulutuksellako kohti hyvää vanhemmuutta? Kulutustottumusten muutos perheissä ja äitien baby-shoppailu sijaiskulutuksen muotona vanhemmuuden kynnyksellä. Turun Kauppakorkeakoulu. Taloussosiologian yksikkö. Pro gradu.

Lammi-Taskula, J. Karvonen, S. (2014). Lapsiperheiden hyvinvointi. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos*. Haettu 30.4 osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=107

Lehtinen, A-R. Aalto, K. (2018). Mitä eläminen maksaa? Kohtuullisen minimin viitebudjettien päivitys vuodelle 2018. *Valtiotieteellinen tiedekunta*. Haettu 30.4 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/261735/Mita%cc%88_ela%cc%88minen_maksaa_2018_raportti.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Shchwartz, S. (2012). An overivw of the Schwartz Theory of basic values. *International Association for Cross Cultural Psychology*. Haettu 22.5.2020 osoitteesta <https://core.ac.uk/download/pdf/10687025.pdf>

STTK (2020). Selvitys syntyvyydestä Suomessa, tulosesitys. Haettu 23.5.2020 osoitteesta <https://www.sttk.fi/files/kysely-syntyvyydesta/>

Suomen mielenterveys Ry. Millaisia asioita arvostan? Haettu 20.4.2020 osoitteesta <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/millaisia-asioita-arvostan>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (2020). Keskeisiä käsitteitä: Hyvinvointi. Haettu 20.4.2020 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

Tilastokeskus. Käsitteet: lapsiperhe. Haettu 27.4.2020 <https://www.stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>

Tilastokeskus. StatFin: Elävänä syntyneet sukupuolen mukaan 1751-2019. Haettu 3.4.2020 osoitteesta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__synt/statfin_synt_pxt_12dj.px/

Toivanen, A. (2017). Suomalaisen luokanopettajien arvot suhteessa Shalom Schwartzin arvoteoriaan ja kestäväen kehityksen kasvatukseen. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Pro gradu.

LIITE 1. Webropol-kyselyn saatesanat

”Moikka! 😊

Teen opinnäytetyötä lapsen saannin vaikutuksesta ostokäyttäytymiseen ja rahankäyttöön. Tutkimusosio tehdään nettikyselyllä, johon kaipaisin teidän vastauksia.

Kysely vie vain pari minuuttia. Tässä linkki kyselyyn

<https://link.webpolsurveys.com/S/662024548072C498>

Vastaukset ovat anonyymeja ja niitä käytetään vain tähän opinnäytetyöhön.

Kiitos jokaiselle jo etukäteen vastauksista ja aurinkoista viikkoa kaikille! ❤️

Terveisin,

1v tytön äiti ja Turun amk-opiskelija, Riina Tammi

Ylläpidolta kysytty lupa julkaisuun.”

LIITE 2. Webropol-kyselyn kysymykset

1. Sukupuoli: Nainen/Mies
2. Ikä: Alle 25v/25-44v/yli44v
3. Sijainti: Uusimaa/Varsinais-Suomi/Satakunta/Häme/Pirkanmaa/Päijät-Häme/Kymenlaakso/Etelä-Karjala/Etelä-Savo/Pohjois-Savo/Pohjois-Karjala/Keski-Suomi/Etelä-Pohjanmaa/Pohjanmaa/Keski-Pohjanmaa/Pohjois-Pohjanmaa/Kainuu/Lappi/Ahvenanmaa
4. Aikuisten määrä taloudessa: 0-8
5. Lasten määrä taloudessa: 0-15
6. Lasten ikä: 0-1, 2-6, 7-12, 13-17
7. Kuka taloudessa päättää mitä ostetaan: Minä, puoliso, minä ja puoliso yhdessä, minä ja puoliso yhdessä ja erikseen)
8. Mitkä tekijät vaikuttavat eniten ostopäätöksiisi? Valitse max 3: Tarve, ekologisuus, hinta, laatu, helppous, en osaa sanoa
9. Oletko huomannut lasten saannin vaikuttaneen ostopäätöksiisi? Esim. heräteostokset, helpot valinnat, suunnitelmallisuus, turvallisuus, ekologisuus: Kyllä/ei
10. Miten lasten saanti on vaikuttanut ostopäätöksiisi? (Avoin kysymys)
11. Meneekö taloudessasi enemmän rahaa nyt kuin ennen lapsia: Kyllä/ ei/en osaa sanoa
12. Koetko omien arvojesi muuttuneen lapsen saannin myötä? Arvostatko nykyään esim. enemmän turvallisia valintoja tai välitätkö hyvinoinnista enemmän: Kyllä/ei
13. Miten arvosi ovat muuttuneet? (Avoin kysymys)
14. Oletko vaihtanut autoa, asuntoa tai tehnyt jotain muuta taloudellisesti merkittävää lapsen syntymän vuoksi: Olen vaihtanut auton/olen vaihtanut asunnon/olen tehnyt jotain muuta taloudellisesti merkittävää/en ole)
15. Mitä taloudellisesti merkittävää olet tehnyt lapsen syntymän myötä? (Avoin kysymys)
16. Oma työllisyystilanne: Olen työssäkäyvä/olen työtön/olen perhevapaalla/olen/opiskelija/olen sairaslomalla/olen eläkeläinen/muu tilanne
17. Puolison työllisyystilanne: Puoliso on työssäkäyvä, puoliso on työtön, puoliso on perhevapaalla, puoliso on opiskelija, puoliso on sairaslomalla, puoliso on eläkeläinen, puolisollla muu tilanne

18. Talouden kuukausitulot yhteensä verojen jälkeen: Alle 1000€/alle 2000€/alle3000€/yli 3000€/en osaa sanoa
19. Kuinka paljon taloudessasi menee kuukausittain kiinteisiin kuluihin? Asuminen ym. (Avoin kysymys)
20. Kuinka paljon taloudessasi menee rahaa kuukaudessa peruselämiseen? Ruoka, vapaa-aika ym: Alle 300€/300-600€/601-900€/yli 900€/en osaa sanoa
21. Mitkä kuluerät ovat arviosi mukaan merkittävimmät asumisen lisäksi? Valitse max 2: Ruoka/harrastukset ja vapaa-aika/liikenne/vaatetus/hygienia/huonekalut/kodinkoneet ym./tietoliikenne ja elektroniikka/terveydenhoito/sähkö ja vakuutukset

LIITE 3. Webropol-kyselyn vastaajien antama palaute.

"Kiinnostava aihe! Minkä alan opiskelija olet?"

"Laitathan tänne linkin sitten joskus, kun olet saanut opinnäytetyön päätökseen ja julkaistua. Olisi mielenkiintoista lukea tuloksia"

"Vastattu. Toivottavasti huomioidaan myös, että kuluttamiseen vaikuttaa tulot, jotka ainakin itsellä laski kun jäi kotiin"

"Tehty! Tosi kiinnostavia kyssäreitä, tsemppiä! :)"

"Vastattu! :) Hyvin muotoillut kysymykset 👍 Tsemppiä opparin kirjoittamiseen :)"

"Vastattu 😊 hyvä aihe!"

"Mielenkiintoinen aihe! Vastattu. 😊"

"Vastattu, tämä olikin hyvin tehty kysely. Olen aiemminkin vastannut jonkun toisen kyselyihin mut tää ollut tähän mennessä helppolukuisin ja hyvin tehty."

"Siel ei muuten ollut vaihtoehtoa "yrittäjä"